

Sygn. akt IV U 183/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekretarz sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 17 czerwca 2020 r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania H. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

nr (...) z dnia 23 grudnia 2019 r., znak (...) - (...) (...), (...)

o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 183/20

UZASADNIENIE

Decyzją pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. nr (...) z dnia 23 grudnia 2019r., znak (...) - (...) (...), (...), odmówiono skarżącemu H. B. odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia – zasiłku chorobowego. Organ rentowy szczegółowo opisał w uzasadnieniu decyzji sytuację rodzinną i materialną ubezpieczonego oraz stwierdził, że wprawdzie nie kwestionuje trudności, z jakimi obecnie boryka się wnioskodawca, jednak nie wykazał on, aby trudna sytuacja finansowa miała charakter stały i pogłębiający się, wobec czego nie można przyjąć, że w przyszłości pozwany nie będzie miał możliwości odzyskania należności.

Skarżący H. B. wniósł odwołanie od tej decyzji, wskazując po pierwsze, że sporadyczny i doraźny charakter czynności podejmowanych w okresach pobierania zasiłku chorobowego nie powinien być skutkować pozbawieniem go prawa do tego zasiłku oraz po drugie wywodząc, że stwierdzenie organu rentowego, iż obecnie nie kwestionuje trudności z jakimi się boryka (wynagrodzenie za pracę jest jedynym źródłem utrzymania rodziny), ubezpieczonego nie zadowala.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany domagał się jego oddalenia. Organ rentowy podtrzymał w całości stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Prawomocną – w wyniku oddalenia odwołania przez Sąd Rejonowy w Elblągu – decyzją z dnia 18 września 2018r., znak (...) - (...) / (...), zmienioną decyzją z dnia 23 lipca 2019r., skarżący został zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 12.452,44 zł (należność główna) oraz odsetek naliczonych od 22 września 2018r., tj. od dnia następnego po doręczeniu decyzji z dnia 18 września 2018 r. Na dzień złożenia wniosku o odstąpienie od żądania zwrotu należności, tj. 24 października 2019r., zadłużenie wynosiło łącznie 13.412,13 zł.

Ubezpieczony jest zatrudniony na czas nieokreślony jako spawacz oraz przy produkcji okien i załadunku na podstawie umowy o pracę zawartej z K. M., z miesięcznym wynagrodzeniem w kwocie 2.250 zł brutto. Na utrzymaniu ma niepracującą żonę, której odmówiono prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy pomimo leczenia kardiologicznego, i syna, absolwenta liceum, który ostatnio przebywał 5 tygodni w szpitalu. Wnioskodawca prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z żoną i synem. Poza wynagrodzeniem za pracę, ubezpieczony uzyskuje dochód z tytułu wynajmu w wysokości 300 zł oraz zasiłek rodzinny z pomocy społecznej na syna w wysokości 204 zł. Na miesięczne zobowiązania, które wynoszą 1.268 zł, składają się: opłaty eksploatacyjne (450 zł), koszty związane z leczeniem (200 zł), rata kredytu (488,46 zł) i inne wydatki (130 zł). Skarżący jest współwłaścicielem mieszkania położonego w miejscowości (...)/2, gm. R., o pow. 54,6 m², działki zabudowanej o pow. 0,0588 ha i gruntów ornych o pow. 0,545 ha, z których wykorzystuje ok. 1/10 na potrzeby własne (nie figuruje jednak wynika w krajowym systemie ewidencji producentów). Na skarżącego były zarejestrowane samochody osobowe F. (...) r. prod. 2000, F. (...) r. prod. 1993. i O. (...) r. prod. 1980 oraz motocykl Y. (...) r. prod. 2008,. Skarżący nie pobiera obecnie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, przy czym w 2020r. miał 2 tygodnie zwolnienia lekarskiego. W 2016r. ubezpieczony zadeklarował dochód w wysokości 5.349,92 zł przy przychodach 644.001,13 zł, w 2017r. – 448,24 zł przy przychodach 655.455,76 zł, w 2018r. – 11.909,65 zł przy przychodach 132.351,84 zł. W okresie ostatnich 3 lat ubezpieczony nie zgłaszał sprzedaży nieruchomości i rzeczy ruchomych, pożyczek, darowizn i spadków.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie mogło skutkować zmianą zaskarżonej decyzji, gdyż odpowiada ona prawu.

Okoliczności faktyczne sprawy w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia, tj. sytuacja rodzinna i majątkowa ubezpieczonego, były bezsporne – ani wnioskodawca nie przeczył ustaleniom organu rentowego z zaskarżonej decyzji, ani też pozwany nie kwestionował dodatkowych wyjaśnień ubezpieczonego z rozprawy.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że argumentacja dotycząca merytorycznej niezasadności decyzji nakazującej zwrot nienależnie pobranego świadczenia nie mogła wpływać na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, co wynika ze związania zarówno organu rentowego, jak i Sądu prawomocną decyzją z dnia 18 września 2018r., która była poddana ocenie sądowej w odrębnym postępowaniu.

Odnosnie meritum sprawy trzeba wskazać, że zgodnie z art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020r. poz. 266 ze zmianami; dalej: ustawa systemowa) Zakład Ubezpieczeń Społecznych może odstąpić od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczyć termin ich płatności albo rozłożyć je na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności. Przepis okoliczności takich nie precyzuje, jednak przyjmuje się, że chodzi o wystąpienie po stronie ubezpieczonego takiego stanu, w którym zwrot nienależnie pobranych świadczeń uniemożliwi bądź znacznie utrudni mu bieżące funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Mogą to być okoliczności związane ze stanem zdrowia, brakiem pracy, tragicznym zdarzeniem losowym, sytuacją rodzinną itp. Ocena wystąpienia okoliczności uzasadniających odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń należy do tzw. sfery swobodnego uznania organu rentowego, nie może być zatem wątpliwości, że do uwzględnienia odwołania od decyzji opartej na art. 84 ust. 8 ustawy systemowej może dojść tylko w sytuacji, gdy zawarte w niej stanowisko organu rentowego ma charakter dowolny, czyli wykraczający poza swobodę uznania. Przy ocenie tego, czy zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności, przemawiające za odstąpieniem od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, trzeba wyważyć, czy interes indywidualny ubezpieczonego uzasadnia ograniczenie środków służących do realizacji zadań Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zdaniem Sądu analiza bieżącej sytuacji rodzinnej i majątkowej skarżącego, której dokonał organ rentowy w zaskarżonej decyzji, w żadnej mierze nie może być uznana za dowolną. Po pierwsze należy zwrócić uwagę, że

pozwany szczegółowo wyjaśnił dochody i majątek ubezpieczonego i ustalił, że jest on m.in. współwłaścicielem trzech nieruchomości. Jak wynika z wyjaśnień ubezpieczonego z rozprawy, wprawdzie jedna z tych nieruchomości to lokal mieszkalny, niewątpliwie niezbędny rodzinie skarżącego, jednak dwie pozostałe nieruchomości tylko w niewielkim zakresie służą zaspokajaniu potrzeb bytowych skarżącego, mogłyby zatem zostać zbyte (choćby w wydzielonej części), celem zaspokojenia zadłużenia. Po drugie ubezpieczony uzyskuje wynagrodzenie za pracę, a przy tym nie korzysta ze świadczeń rentowych, czyli nie jest osobą niezdolną do pracy nawet częściowo. Zważywszy zatem na relatywnie wysokie kwalifikacje ubezpieczonego, będącego spawaczem, również w ocenie Sądu nie ma podstaw, aby twierdzić, że w przyszłości dochody skarżącego nie będą na tyle wysokie, że nie pozwolą nie tylko na zabezpieczenie usprawiedliwionych potrzeb rodziny wnioskodawcy, ale i na spłatę przedmiotowej należności.

Nie można zapominać, że odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia jest formą o konsekwencjach nieodwracalnych, prowadzących nie tylko do potencjalnie nieuzasadnionego wzbogacenia ubezpieczonego, ale i do zmniejszenia środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co naruszałoby interes ogółu ubezpieczonych. Trzeba więc przyjąć, że odstąpienie od żądania zwrotu należności jest rozstrzygnięciem wyjątkowym nawet w ramach możliwości wynikających z art. 84 ust. 8 ustawy systemowej. W okolicznościach rozpatrywanej sprawy zastosowaniu takiego rozwiązania – pomimo trudnej obecnie sytuacji rodzinnej i materialnej wnioskodawcy – sprzeciwia się brak działań skarżącego ukierunkowanych na zbycie zbędnych mu nieruchomości, połączony z realną możliwością uzyskiwania przez wnioskodawcę w przyszłości wyższych dochodów. Okoliczność ta musiała skutkować oddaleniem odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc, co nie pozbawia ubezpieczonego możliwości złożenia wniosku o odroczenie terminu płatności należności albo rozłożenia jej na raty.